

Ühistegevus

Eesti Maaülikool
Majandus- ja sotsiaalinstituut
Maamajanduse ökonoomika vastutusvaldkonna juht
Professor Rando Värnik

ÜHISTEGEVUSE ROLLIST ÜHISKONNAS

Jaan Leetsar,
majandusdoktor

Olulisemad muutused

- **Kommunistliku maailmasüsteemi lagunemine**
 - **Kapitalismi globaliseerumine**
 - **Suurmaaomandi taasteke**
 - **Raha võimu invasioon haridusse, sotsiaalsfääri, looduskaitse, poliitikasse, meditsiini, kommunaal- ja infrastruktuuridesse**
 - **Palgatöajõu osatähtsuse oluline suurenemine ja tööpuudus**
 - **Väikeriikide majanduste hääbumine ja üleminek mitmemaiste finantsmonopolid kontrolli alla**
-

Maailm otsib uut ühiskonnakorda

Kapitalistlik majanduskorraldus ei rahulda!

Kommunistlik süsteem ei täitnud lootusi!

**“Kolmanda tee” otsingud pole andnud
tulemusi!**

Maailm vajab uut maailmakorda! paavst
Benedictus XVI

Mida siis teha?

Uue ühiskonnakorra otsingud

algasid 19. sajandil

- 👉 **Filosoofid-kapitalistid** – eesmärk anda kapitalismile inimkeskne ja demokraatlik nägu (majandus eraomandis)
 - 👉 **Filosoofid-kommunistid** – eesmärk asendada monarhia üldrahvaliku riigi kontrolli all oleva majanduskorraldusega (majandus ühiskonna omandis)
 - 👉 **Filosoofid-demokraadid** – eesmärk asendada või sobitada kapitalism demokraatliku ühiskonnaga (ühistegevus = era- + ühisomand)
-

Kes millise tee valis?

- **NSVL, Hiina, Kuuba** – kommunismi tee
- **Lääne-Euroopa, USA** – kapitalismi tee
- **Eesti Wabariik** – kesktee kapitalismi ja sotsialismi vahel nn **juhitav demokraatia (riiklikult korraldatud ühistegevus)**

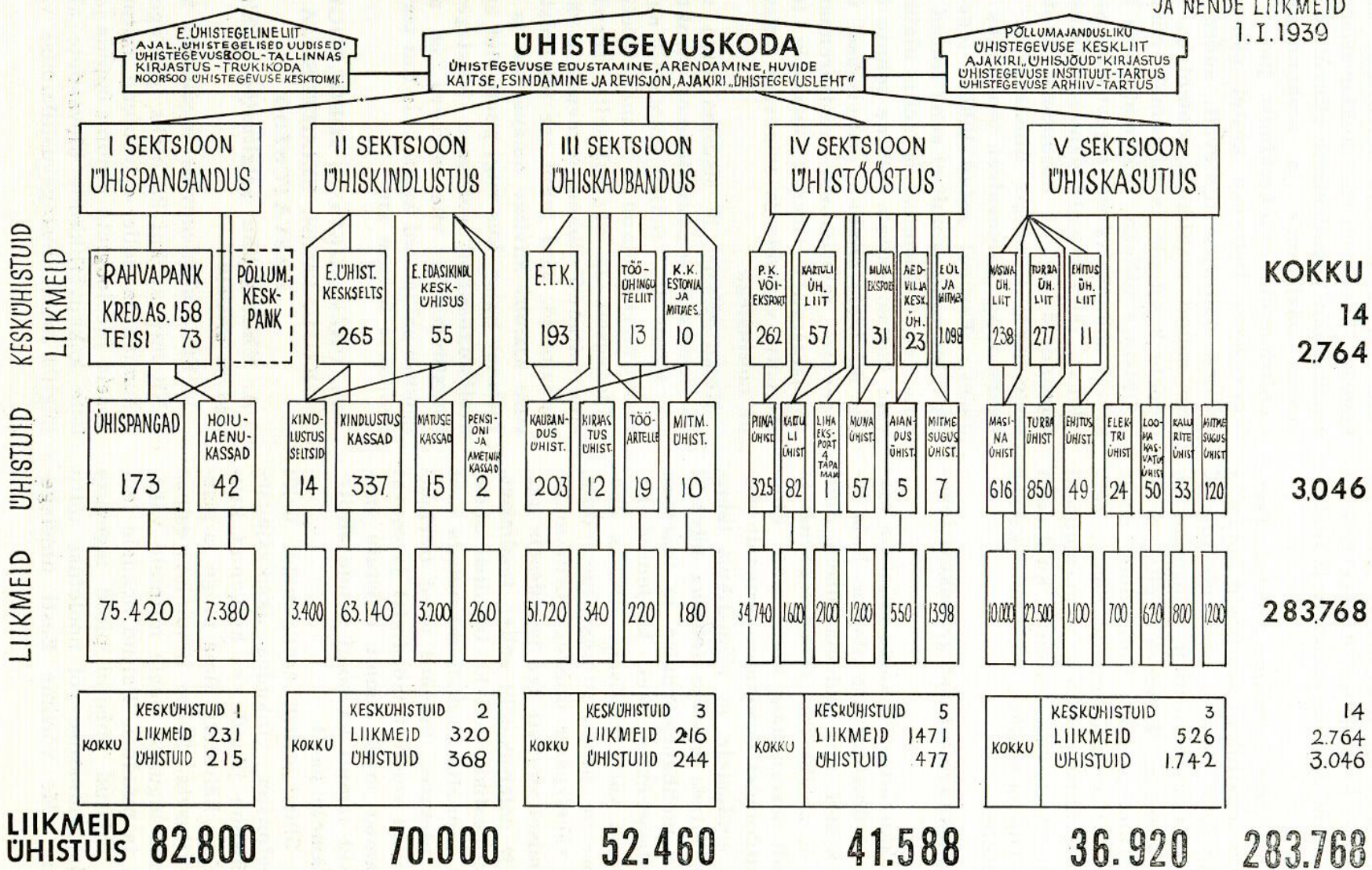
Oli sotsiaalselt ja majanduslikult väga efektiivne! Tagas eestlusele jätkusuutliku arengu!

ÜHISTE GEVUSKODA

EESTI ÜHISTEGEVUSE ORGANISATSIOON

TEGUTSEVAID ÜHISTUID
JA NENDE LIIKMEID
1. I. 1939

15. JOONIS: EESTI ÜHISTEGEVUSE ORGANISATSIOON

Oluline oli eksport

- Piimaühingute Keskliit „Eesti Võieksport“ 1936
- Keskühistu „Eesti Lihaeksport“, 1937
- Keskliit „Eesti Munaeksport“, 1938
- Eesti Karusnaha Eksportühing
- Suguhobuste Kasvatajate Ühing
- Eesti Tõuloomakasvatajate Ühisus
- Piiritusemonopoli seadus, 1938
- Aiandusühistud, 1934
- jne

ÜHISTEGEVUSE OSATAHTSUS EESTI MAJANDUSES 1. I. 1939

PANGANDUSEST

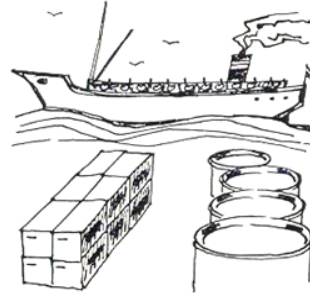
ÜHISPANGANDUSES
52% HOIUSTEST
51% LAENUDEST

OTSEKINDLUSTUSEST

TULE- JA ELUKINDLUST.
49% | 32% KINDL.SUMMAST
40% | 31% " PREEMIAST

KAUBANDUSEST

ÜHISKAUPLUSED JA E.T.K.
25% JAEKAUBANDUSEST
20% IMPORDIST

PIIMATÖÖSTUSEST

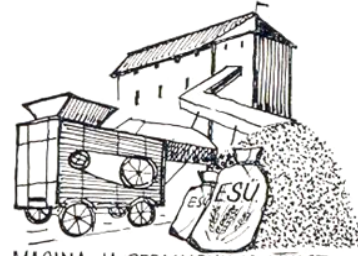
PIIMAUHISTUTEL
98% VÕITOODANGUST
17% JUUSTUTOODANGUST

PIIRTUSTÖÖSTUSEST

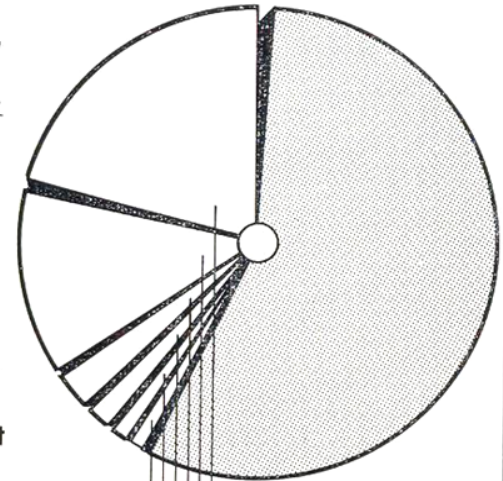
KARTULIÜHISTUTEL
64% PIIRITUSE VABRIKUTEST
59% " TOODANGUST
60% " PUHASTUSEST

Teravilja peksust ja sordipuhast külviseist

MASINA- JA SEEMNEVILJA ÜHIST.
25% TOIMUS MASINA ÜH. KAUDU
75% VARUSTAS E. SEEMNEV. ÜH.

— ÜHISTEGELIKU —
PÕLLUMAJANDUSTOODETE EKSPORDI
VÄÄRTUSE % KOGU EKSPORDIST

— EKSPORDITUD P.K. VÕIEKSPORDI KAUDU
— EKSPORDITUD EESTI LIHAEKSP. KAUDU
— EKSPORDITUD EESTI MUNAEKSP. KAUDU
— EKSPORDITUD K.K. ESTONIA KAUDU
— EKSPORDITUD KARTULIUH. LIIDU KAUDU
— EKSPORDITUD E.T.K. - AEDVILJA
KESKUH. J.T. KAUDU

16. JOONIS: ÜHISTEGEVUSE OSATAHTSUS EESTI MAJANDUSES

1945

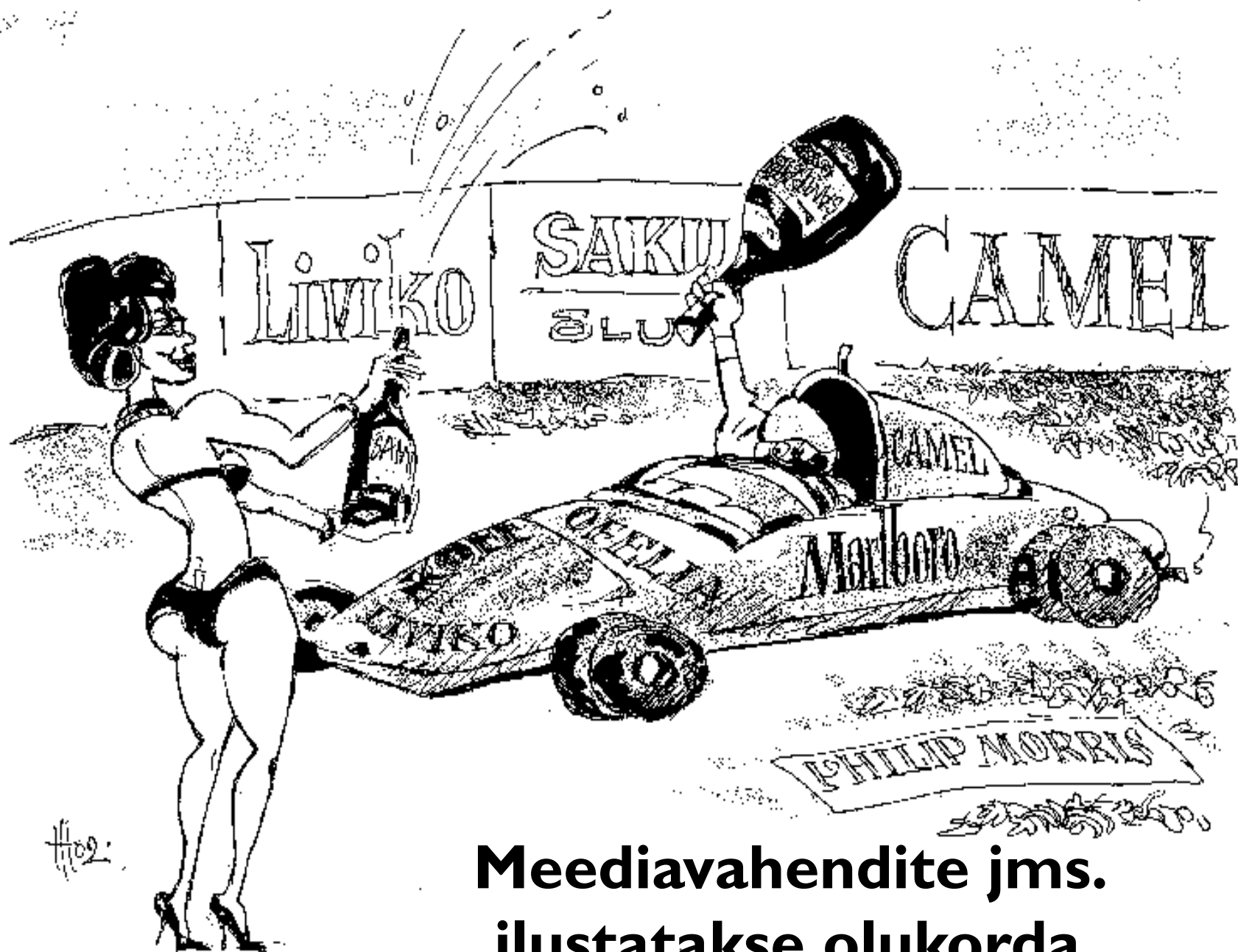
II maailmasõja järel tekkis ühiskonnas suhteline tasakaal **kapitalismi** ja **kommunismi** vahel

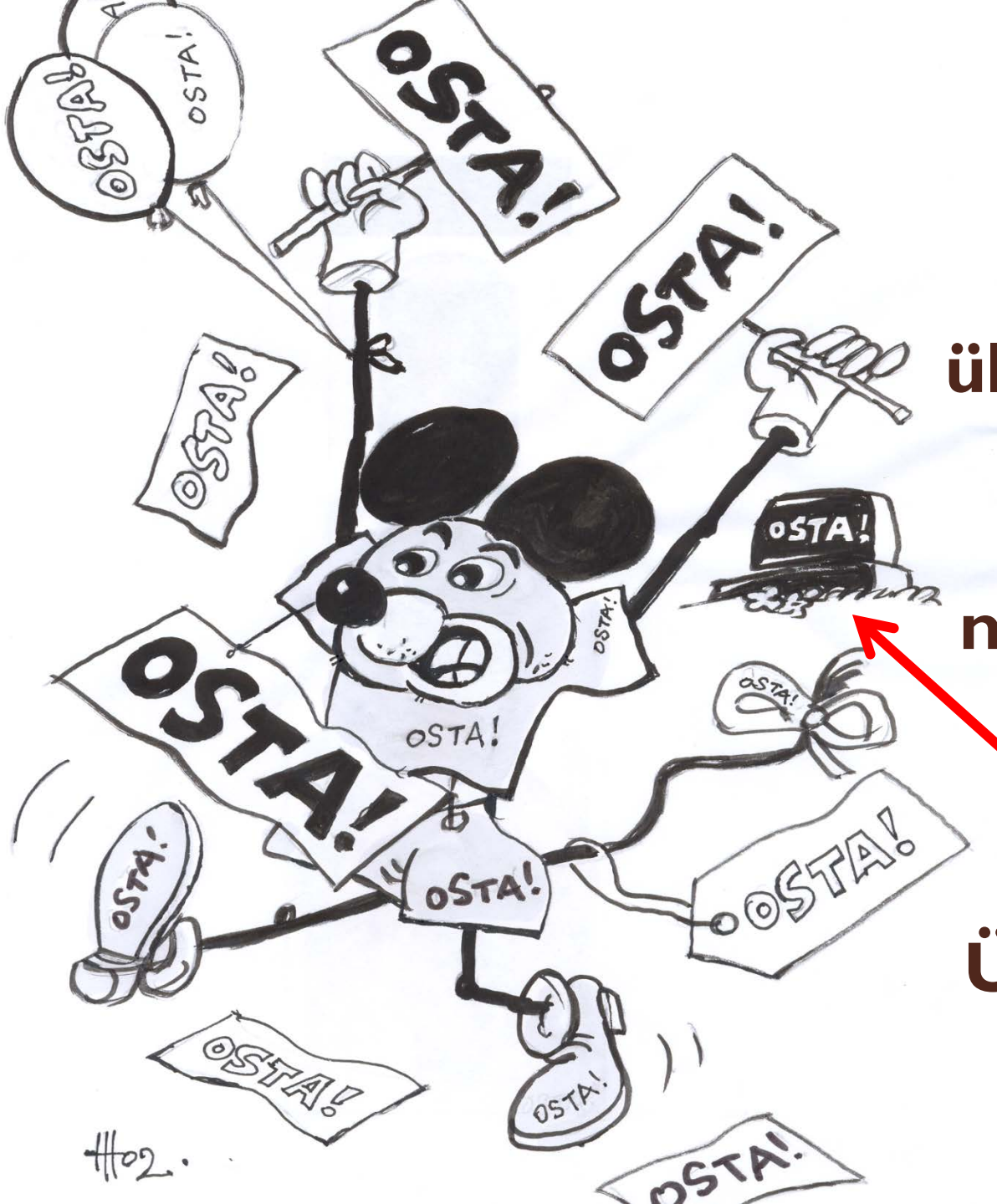
**Gorbatšovi glasnost ja perestroika lõid
eeldused ühiskondlike suhete
muutumiseks**

Kas kogu **rahvusliku kapitali** müümine väliskapitalile on õige?

**Meediavahendite jms.
ilustatakse olukorda**

**Meeletu
äritegevus!
Jaekaubanduse
üleinvesteeringud!**

**Kapitalistlik
majandus raiskab
loodus- ja muid
ressursse**

**Ühe võit on teise
surm**

2008

Maapiirkonnad suurfirmade kontrolli all

Väikese valla sündroom

**Pangad, kindlustusseltsid ja kinnisvara
ettevõtted kuuluvad välismaalastele**

**Noorus
teelahkme!**

**Välismaal töötab
erinevatel
hinnangutel ca
100 000 inimest**

**Vanad viiakse
surnuaiale**

**Eesti külad
hääbuvad väga
kiiresti**

#02:

TEHAS
EESTI
LELU

#02.

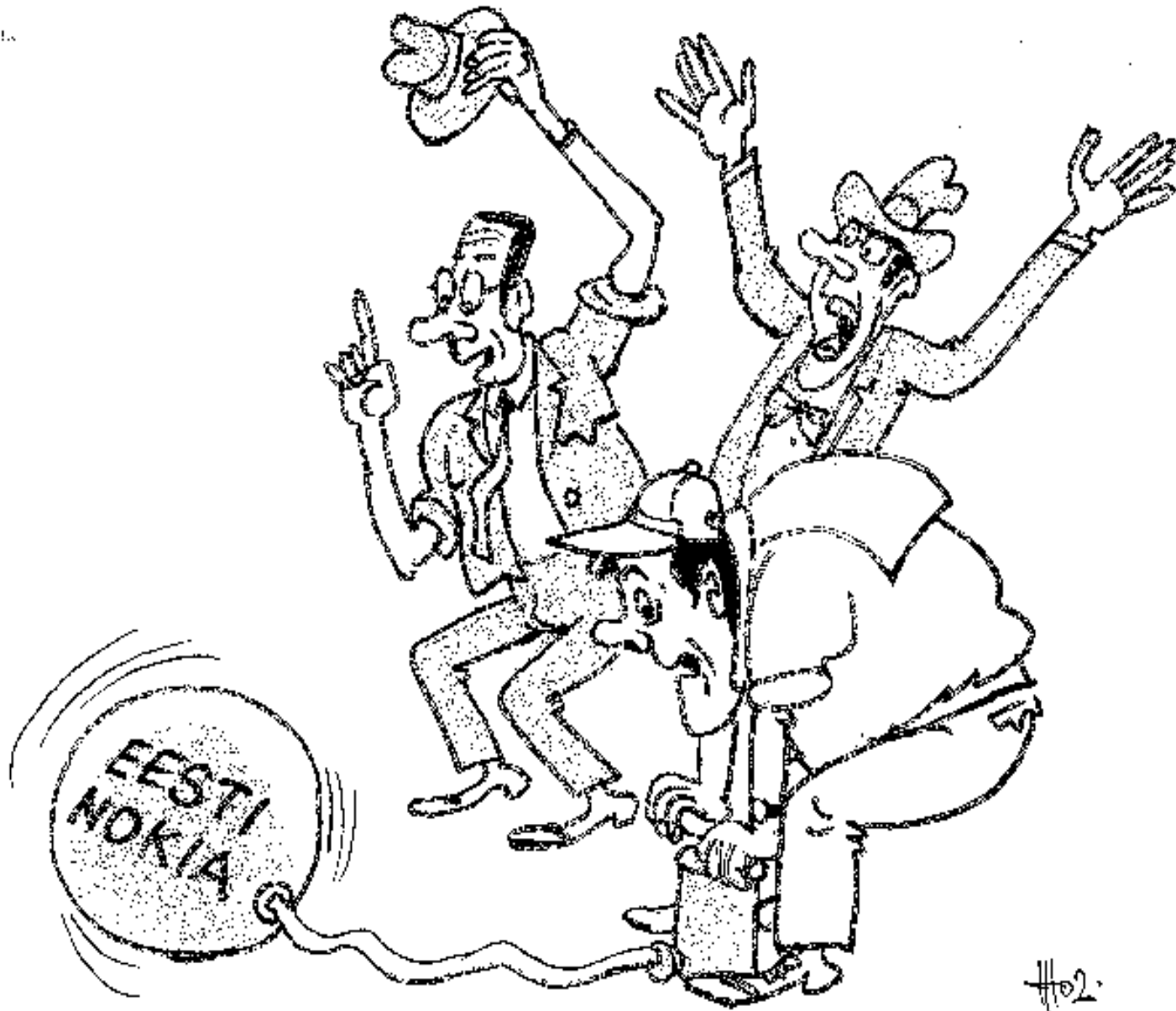
DIREKTOR
Meie marionettnukud

Eestlased omavahel

#02

86-31

Eesti ühiskond vajab põhimõttelisi muutusi!

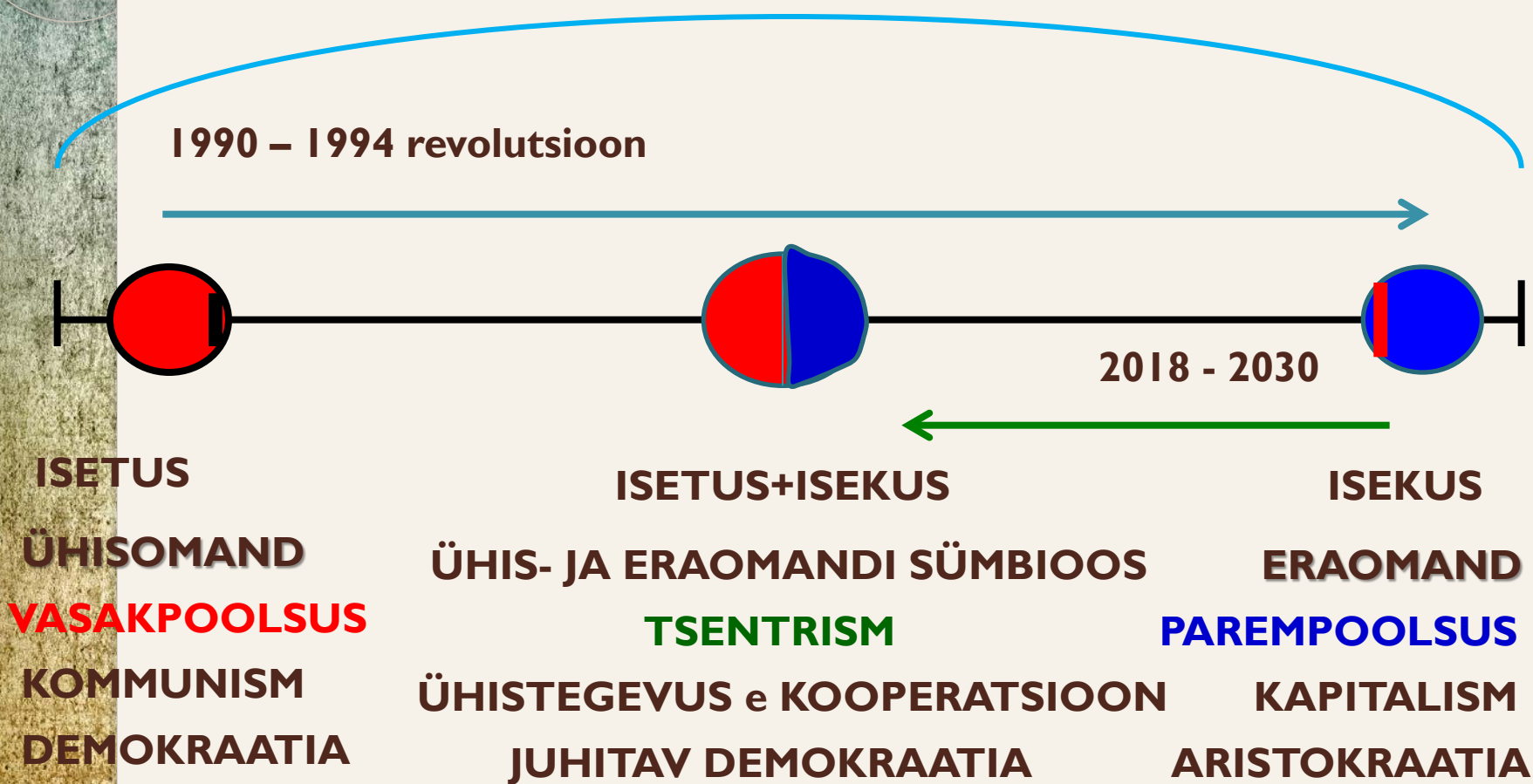
TÄNAPÄEVA ÜHISKONNATEADLASED

• **“Kapitalism on sügavas kriisis !”** (George Soros, Susan George, David Korten, Robert Kaplan, Samuel Huntington, Francis Fukuyama, Eric Hobsbawn, Paul Hawken, Amory Lovins, Hunter Lovins, Franz Josef Radermacher jt)

• **“Tänapäeval praktiseeritav kapitalism on inimarengu hälve, millel pole tulevikku”** (Francis Fukuyama, Paul Hawken)

• **“Kapitalism ei väärtusta loodusvarasid ja humaanseid, sotsiaalseid ja kultuurilisi kooslusi (sh rahvusriike)”**

Ühiskonna poliitiline telg

Kapitalism versus kommunism?

- **Eestile ei sobi liberaalne kapitalism, mida propageerivad end liberaalseteks nimetavad erakonnad**
 - **Eestile ei sobi ka sotsialism, mida propageerivad sotsiaal-demokraadid**
 - **Meie valik on palju laiem, kui ainult kapitalism või sotsialism**
-

Ühistegevuses on võti

Erinevad uurijad (Korten, Fukuyama, Ridley, Nash, Radermacher, Mc Person, Borzoga jpt.) on jõudnud ühesele järeldusele:

Ühistuline ühiskonnakorraldus on alternatiivne sotsiaal-majanduslik ühiskonnamudel kapitalismile

Põhjused ühistuga ühinemiseks

- Saada õiglast ja head hinda oma tooraine eest
- Vähendada kulutusi sisendite soetamisel
- Saada ligipääs turgudele
- Soetada varusid
- Hoida kokku kulutusi ladustamiseks ja transpordiks
- Vähendada tootmis- ja majandusriske
- Saada sooduskrediite
- Saada osa kasumist, mis tekib kauba müügist
- Saada osa kasumist, mis tekib suuremast kaubakäibest

**Cooperatives and insurance associations
in Finland 2010
Facts and Figures**

2010	<i>Number of cooperatives</i>	<i>Members in cooperatives</i>	<i>Personnel in group</i>	<i>Turnover in group Mill €</i>	<i>Market share %</i>
<i>Meat cooperatives</i>	5	10 800	14 000	3 500	¹⁾ 80
<i>Cooperative dairies</i>	21	10 500	4 900	2 950	²⁾ 97
<i>Egg cooperatives</i>	2	350	120	45	³⁾ 45
<i>Vegetable cooperatives</i>	5	400	60	50	0 - 40
<i>Forestry cooperatives</i>	1	126 400	12 200	5 400	⁴⁾ 40
<i>Animal Breeding</i>	1	18 800	400	35	<100
<i>Hankkija-Agriculture Ltd*</i>	-	-	(1 300)	(900)	50
<i>Consumer cooperatives</i>	33	2 218 600	42 000	11 100 ⁵⁾	45
<i>Cooperative banks</i>	252	1 428 100	13 200	2 140	38 ⁶⁾
<i>Insurance associations</i>	64	560 000	1 100	400	10 ⁷⁾
TOTAL**	384	4 373 950	87 980	25 620	
2009	399	4 230 400	89 100	26 930	

* Agricultural supply limited company, a subsidiary to largest consumer cooperative SOK

** Total number of cooperatives in Finland according to Trade Register was 4 311 at the end of 2010.

1) Meat from producers

2) Milk from producers

3) Eggs from producers

4) Share of market logging from private forests

5) Consumer cooperatives sales

6) Deposits (incl. S-Pankki)

7) Premium income

Kellele kuulub Soome riik ja majandus?

Sotsiaalsed kooperatiivid

- Soomes oli 2009 a 14 000 sotsiaalset kooperatiivi, kus oli 350 tuhat töötajat
 - Teenuseid osutati 5 miljonile inimesele
 - Sotsiaalkooperatiivid osutavad teenuseid tarbijatele ja toetavad kohalikke omavalitsusi
 - Arendatakse teenindusühistuid (vesi, energia, elekter, prügivedu jt), mis osutavad teenuseid omahinnaga ja mis **ei ole kasumi teenimisele orienteeritud äriettevõtted**
-

Välisfirmad meie turul

- Üle 60% (mõningatel andmetel ca 85% majandusest) kuulub väliskapitalile
 - Eestist viiakse välja 2 – 5 miljardit (10!) eurot aastas
 - Palju läheb Soome, Rootsi ja mujale puidu müügi kaudu?
 - Palju metsamaad kuulub väliskapitalile?
 - Kas riigi poolt on tõkendeid metsamaa müümiseks väliskapitalile?
-

KOVide roll

- KOV on olemuselt ise demokraatlikult - “alt üles” korraldatud **ühistu**
- **KOV peaks osutama oma liikmetele omahinnaga teenuseid** (asutama selleks ettevõtteid)
- Delegeerib osa ülesandeid riigile (meil seni vastupidi)
- Toetada majandusliku ühistegevuse arengut piirkonnas (seakasvatus, kalakasvatus)

Mõned valdkonnad, mis võiksid ka meil olla rohkem ühistulised

- Esmatarbe kaubad - toit, kodukaubad jt (ETK, tarbijate ühistud, sisendite ost)
- Arstiabi, päästeteenistus
- Kommunaalteenused (vesi, kanal, jäätmed, ühistransport, ...)
- Tooraine varumine, töötlemine ja turustamine (põllumajandus, metsandus)
- Raharinglus (ühiskindlustus, -pangandus)
- Energia (soojus, gaas, kütused)

**Ühistegevus teeb Maailma paremaks ja
ka Eesti ühiskonna ausamaks,
sõbralikumaks, demokraatlikumaks,
humaansemaks, eetiliseks ...**

Tänaan! Koostöös teeme paremini!

Kontakt:
Eesti Maaülikool
Majandus- ja sotsiaalinstituut
rando.varnik@emu.ee